

Šabatová, Klára

**Projekt OP VK "Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe"
realizovaný na ÚAM FF MU**

*Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. M, Řada archeologická. 2011,
vol. 60, iss. M16, pp. [243]-247*

ISBN 978-80-210-5655-8

ISSN 1211-6327

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125748>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PROJEKT OP VK „VZDĚLÁVÁNÍ V MODERNÍCH METODÁCH ARCHEOLOGICKÉ PRAXE“ REALIZOVANÝ NA ÚAM FF MU

KLÁRA ŠABATOVÁ

V roce 2009 získal Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (ÚAM FF MU) prostředky z evropských operačních programů, které jsou určeny ke zvýšení kvality vzdělávání a konkurenceschopnosti studentů po absolvování studia. Tříletý projekt operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK) „Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe“ je rozdělen do čtyř aktivit, z nichž každá je směřována k pokrytí jiné části spektra potřeb mladých vědců. Manažerem projektu je Miroslava Pluháčková.

Aktivita 1 – „Evropská metodologická studia pro archeology“ (řešitel Ludmila Kaňáková Hladíková)

Tato velmi atraktivní součást vzdělávacího projektu přivádí do Brna velká jména evropské archeologie. Přednáškový cyklus zahraničních odborníků, rozdělený do šesti semestrů, přinesl za rok a půl celkem 22 přednášek o metodách v Evropě již zavedených, ale i zcela nových. V naprosté většině se jednalo o vědecké postupy v odborných kruzích v ČR málo známé. Již uskutečněné přednášky významně rozšířily posluchačům představy o využití, přínosech i omezeních metod prospekce, exkavace, datace a analýzy hmotné kultury. V posledních dvou cyklech na již realizované okruhy naváží přednášky o počítačovém zpracování dat, modelech, simulacích a dalších interpretačních výstupech, které může archeologie využít.

Součástí projektu jsou finančně podporované stáže studentů, kteří se rozhodli u vybraných odborníků získat bližší informace praktického rázu o konkrétní metodě. Dosud bylo vysláno pět doktorských studentů, jejichž praxe jistě přispěje k jejich úspěšnému zapojení do vědeckých projektů. Další stáže jsou ve fázi příprav.

Ze všech přednášek byly natočeny videozáznamy, které se stanou základem řady stálých e-learningových kurzů pro studenty, kteří neměli možnost přednášky zahraničních odborníků navštívit. V podzimním semestru 2011 odstartuje první z e-learningových kurzů o moderních prospekčních metodách.

Účast špičkových zahraničních odborníků v přednáškovém cyklu pozvedá mezinárodní prestiž nejen projektu, ale i samotnému ÚAM. Mezi nejvýznamnější přínosy projektu, s ohledem na dlouhodobý efekt investic, náleží bezpochyby vzniklé e-learningové kurzy a úspěšní stážisté vzdělání na nejlepších evropských pracovištích. Podrobně se lze s obsahem přednáškového cyklu seznámit na <http://www.phil.muni.cz/warm/home/aktivita-1>.

Obr. 1. Někteří ze zahraničních odborníků, kteří přednášeli na ÚAM v rámci projektu OP VK „Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe“. Zleva prof. J. Bintliff (Universiteit Leiden), prof. V. Gaffney (University of Birmingham), prof. R. van de Noort (University of Exeter) a prof. Ch. Hall (University of Edinburgh).

Aktivita 2 – „Using English and German for scientific purposes and in research – insight for archaeologists“ (řešitel Jana Kličová)

Kurz vědecké komunikace v anglickém a německém jazyce má za cíl rozvíjet jazykové schopnosti posluchačů ve všech oblastech odborné komunikace. Jedná se zejména o lekce týmové komunikace při terénním výzkumu, vědecké prezentace na konferencích a odborných setkáních, podávání grantů a žádostí v cizím jazyce atd. Z oblasti formální komunikace je to hlavně psaní oficiálních dokumentů a modelové situace v úředním styku se zahraničními kolegy a institucemi. Nedílnou součástí jednotlivých lekcí je také příležitost konverzovat v cizím jazyce s rodilým mluvčím. Účastníci kurzů velmi oceňují zejména procvičení speciální slovní zásoby v diskuzi na zvolená témata pod dohledem rodilého mluvčího. Procvičování odborné terminologie je současně doplněno možností návštěvy cizojazyčných přednášek Aktiviny 1.

Kurz je primárně určen akademickým pracovníkům a doktorským studentům, ale lekce jsou přístupné i zájemcům z řad magisterských studentů. Vyučování probíhá formou devadesátiminutových lekcí jednou týdně. V průběhu jednotlivých vyučovacích hodin je pro posluchače/čky s dětmi zajištěno profesionální hlídání dětí, aby rodiče s malými dětmi nebyli znevýhodněni v přístupu ke vzdělávání.

Anglickému i německému jazyku jsou věnovány shodně tři semestrální bloky, v rámci každého z nich 14 vyučovacích lekcí. V prvním bloku se vyučuje, jak představit vlastní vědeckou práci, druhý blok je zaměřen na vědecký jazyk, psaný i mluvený projev při vědeckých prezentacích a v rámci třetího bloku se posluchači věnují aplikaci získaných vědomostí z předchozích lekcí v běžných situacích archeologické praxe.

Aktivita 3 – „Geoprostorová archeologie“ (řešitelé Petr Dresler a Peter Milo)

Teoretickou výukou a následným praktickým cvičením (obr. 2) přibližuje Aktivita 3 hlavní metodické postupy geoprostorové archeologie, tj. terénní prospek-

ce a výzkumu, geofyzikální prospekce, geodetické evidence kulturních památek a využití geografických informačních systémů a možnosti jejich kombinací v závislosti na podmínkách konkrétních lokalit.

Teoretická výuka je organizována každoročně na vědecko-výzkumné stanici ÚAM Břeclav-Pohansko. Praktická cvičení se dosud uskutečnila na ploše velkomoravského hradiště Břeclav-Pohansko a na sídlištních lokalitách v katastrech obcí Hrušky, Kostice, Pasohlávky a Kyjovice. Přístrojové vybavení používané při školeních tvoří georadar (zakoupený v rámci projektu OP VK), cesiový magnetometr, fluxgate magnetometr, přístroj pro měření elektrického odporu, totální stanice a GPS přístroje. Každý absolvent školení je postupně seznámen se všemi přístroji a vyzkouší si samostatně práci s nimi. Získaná data jsou pak ve skupinách analyzována a interpretována s pomocí programů používaných při vyhodnocování dat, což je pro studenty poměrně obtížná část školení.

Studenti již zaznamenali mnohé zajímavé archeologické situace. Na hradišti Břeclav-Pohansko s pomocí georadaru identifikovali pozůstatky opevnění z 9. století v prostoru před zámečkem, kde v dnešní době již val není na povrchu viditelný, a zachytili základy zaniklé novověké stavby. Tato stavba byla úspěšně dokumentována i při geoelektrickém odporovém profilování. Na ostatních jmenovaných sídlištních lokalitách byly dosaženy zajímavé výsledky především při magnetometrickém průzkumu – magnetické anomálie dokládají přítomnost zahloubených objektů různého charakteru.

Obr. 2. Práce studentů s georadarem při měření valu na velkomoravském hradišti Břeclav-Pohansko.

V budoucnu bude asi jen malá část studentů samostatně provádět geomagnetickou prospekci, důležité je ale pochopení možností, které pro archeologický výzkum a ochranu památek geoprostorová archeologie přináší, a schopnost samostatně porozumět výstupům, které poskytuje. Současně mohou získané poznatky využít i při studiu geologie a jiných přírodovědných disciplín.

Aktivita 4 – „Metodologie archeologické prospekce a exkavace“ (řešitelé Martin Kuča, Jana Mazáčková, Renáta Přichystalová a Klára Šabatová)

Tato část projektu má za cíl rozšířit teoretické i praktické znalosti studentů o metodách archeologického průzkumu a výzkumu, o jeho postupech nedestruktivních i destruktivních. Primárně je zaměřena na studenty bakalářského studia, ale zejména praktických kurzů se účastní i studenti magisterského a doktorského studia.

S teorií se studenti zevrubně obeznámí v rámci blokových přednášek. Cyklus zaměřený na nedestruktivní metody používané v archeologii probíhá v podzimním semestru. V jarním semestru se studenti seznámí s problematikou destruktivního archeologického výzkumu – od zahájení stavebního řízení přes průběh exkavace až po laboratorní zpracování artefaktů a vypracování náleзовé zprávy.

Teoretická část je doplněna o terénní workshopy, kde se studenti procvičí v aplikaci prospekčních metod v otevřeném i zalesněném terénu a ve využití detektoru kovů. Tento kurz mohou studenti absolvovat opakovaně na různých lokalitách v prostoru Těšetickeho mikroregionu a v povodí říčky Brtnice. V létě pak pokračují praktické kurzy archeologické exkavace na vědecko-výzkumných základnách v Těšeticích-Kyjovicích, Břeclavi-Pohansku a na Panské Lhotě - Rokštejně. Týmy studentů byly plně zapojeny do všech fází výzkumu. Posluchači mají možnost získat praktické zkušenosti z metodického vedení výzkumu od přípravy zkoumané plochy, exkavace zachycených objektů, odebrání vzorků pro přírodovědné analýzy až po dokumentaci archeologických situací. Následně pak asistují i při primárním laboratorním zpracování archeologických artefaktů.

Praxe na archeologickém výzkumu v Břeclavi-Pohansku je v každém turnusu obohacena třemi přednáškami odborníků zaměřenými na přírodní vědy, které svými metodami, analýzami a závěry pomáhají správně chápat a interpretovat archeologický kontext – jeho vznik, dobu užívání i proces zániku (paleobotanika a makrozbytky; moderní metody v antropologickém výzkumu, geochemické analýzy půdy a výplní objektů) včetně praktických ukázek správného odběru vzorků (makrozbytky, fosfáty, pyly apod.).

Závěr

Projekt „Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe“ dal výrazný podnět k proměně praktické části bakalářského cyklu studia oboru archeologie na ÚAM FF MU, a to zejména realizací nových terénních cvičení prospekce v otevřeném a lesním terénu, prospekce detektorem kovů a geofyzikální prospek-

ce. Současně se proměnil i přístup u stávajících praxí exkavace směrem k většímu zapojení studentů do všech částí výzkumu. Projektový cyklus přednášek zahraničních odborníků nesporně zvýšil orientaci studentů i mladých vědeckých pracovníků v současných archeologických metodách a přinesl nejen jim, ale i odborníkům z celé ČR ideální možnost získat přehled o evropské vědě. Zacílení na rozvoj vzdělání a zvýšení konkurenceschopnosti absolventů oboru archeologie se již teď ukázalo jako velmi prospěšné.

Autorka děkuje členům řešitelského týmu za poskytnutí podkladů a za připomínky k textu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

